

Recensioner • Recensioner

Detta är en utmärkt bok. Den har tydligen fått mycket bra recensioner så jag skall nöja mig med en rad citat: Boken handlar om sovjetiska kvinnors möjligheter att på lika villkor hävda sig vid männens sida inom sovjetsamhället.

"— Kvinnorna i det här landet har fantastiska möjligheter. Men riktig jämlikhet har vi inte än. Det är fortfarande kvinnan som sköter om mannen, hushållet och barnen. Papporna måste lära sig hushållsarbete. Annars blir det ingen rättvisa." (Kvinnlig f. d. pansaröverste).

Kvinnorna må ha vunnit rätten till arbete, men de kräver också rätten till fritid... 1928 var 24 procent av alla yrkesarbetande i Sovjetunionen kvinnor. 1968 50 procent.

Principen lika lön för lika arbete är grundlagsstadgad och konsekvent genomförd... (här ges en rad sifferuppgifter). Siffrorna är imponerande men vad de inte säger är hur tjänsterna fördelas mellan könen... Allt tyder emel-

lertid på manstänkande i Sovjetunionen likaväl som annorstädes... Tendensen är fortfarande att män i första hand tar de ledande jobben...

Börjar man granska frekvensen kvinnor på verkligt betydelsefulla poster inom politiken så blir det helt klart att det är männen som bestämmer... Av kommunistpartiets totala medlemskader är blott en femtedel kvinnor.

En märklighet är också att Sovjetunionen som en gång i den berömda legationschefen i Stockholm, Alexandra Kollontaj, hade världens första kvinnliga ambassadör, idag så gott som helt saknar kvinnor i kvalificerad diplomatisk tjänst (undantag Soja Mironova vid den sovjetiska FN-beskickningen i Genève).

Sovjetunionen kunde kanske ha kommit längre när det gäller att åstadkomma en fullständig jämlikhet mellan könen om man redan från början hade intresserat sig mera för att påverka även männen...

I Sverige brukar vi ha lätt att finna förklaringar till det låga antalet kvinnliga riksdagsledamöter. Nu i enkammarriksdagen är de 48 av 350. Vi brukar framhålla kvinnornas dubbelarbete, särskilt genom bristen på barnstugor och även eftersläpningen i flickornas utbildning. Denna bok visar att kvinnor i Sovjet har i viss mån samma svårigheter trots lagstadgad likalön och ungefär lika många kvinnor som män i yrkesarbete.

A. A.

Kvinnor i Sovjet. Yrkesliv och könsroller i första socialiststaten. Av **Sture Stiernlöf**. Bokförlaget Prisma, Stockholm 1970. 128 sid. Pris 12: 50.

UTLÄNNINGAR

Det är ofta någon speciell händelse, som får oss att fatta våra beslut, som får oss att göra de val som är svåra. När vi sedan har fattat beslutet eller gjort valet, vet vi, att detta var det enda, vi kunde besluta eller välja, att det egentligen aldrig hade funnits någon annan möjlighet. Men vi ville så att säga ha en bekräftelse, ett intyg på, att det vi gjorde var rätt. Kanske för att döva ett dåligt samvete eller för att stärka en svag vilja, ingjuta mera kraft i vår handlingsförmåga.

Det var en händelse som kom den grekiske invandraren, huvudpersonen i **Theodor Kallifatides** bok "Utlänningar", att inse, att han inte kunde åka tillbaka till sitt land igen, att han hade ett nytt liv framför sig och att han kunde börja leva igen. Han hade landat. Språnget han försökt hade lyckats.

Efter några tragiska upplevelser och en olycklig kärlek insåg han, att han måste lämna det förflutna bakom sig. Och just detta, att ha ett nytt liv framför sig, blev det som kom hans kärlek till en ungersk judinna att framstå som ett omöjligt förhållande. Han ville inte stanna i ett halvhjärtat stadium. Han ville inte bygga upp en samvaro med andra utlänningar, som otvivelaktigt bara skulle komma att stanna vid, att man "tillsammans klagar på och kritiserar det land man hamnat i". I en frenetisk iver att bygga upp ett nytt liv offerar han så sin kärlek till Maja. Som svensk tycker man, att det är närmast en fanatisk önskan om något fullkomligt. Och denna satsning på att bygga upp ett nytt liv! Vad är det för rädsla, för hysteri, som får människor att tro, att vi någonsin kan komma ifrån vårt förflutna. Och varför skall vi göra det? Det förflutna är ju en del av oss själva, det som har format oss och fått oss att fatta våra beslut och fått oss att gå vissa vägar. Och denna förväntan man

Recensioner • Recensioner

ställer på ett nytt liv! Kanske kan aldrig vi, som levat i ett land med fred och relativt välstånd, förstå denna krampaktiga strävan efter ett nytt liv. Ett liv som står som en drömbild framför oss. En fara, som jag tror finns i detta är, att man försummar att leva, förlorar livet självt under tiden man drömmer om det. Man kan bara önska, att invandrarna i gemen inte ställer så stora krav på sitt liv i det nya samhället, att det alltid kommer att förbli en hägring.

En dröm om kärlek, inte bara om bröd och arbete följde invandrarna. Hatet som härskade därhemma, hårdheten, grymheten ville man komma ifrån. Men redan den första promenaden i Stockholm visar att våldet, hårdheten, grymheten finns även i det nya landet. Efter inblandningen i ett slagsmål vaknar en ångest, som sedan kommer att finnas kvar.

Genom tillbakablickar får vi följa både huvudpersonen och hans kamrater tillbaka till deras respektive hemmiljöer och utgångspunkter och vi kommer att märka, som författaren säger, att Grekland följer dem överallt. Kanske det är just därför, som huvudpersonen Kalafatis så innerligt vill skaka av sig sitt förflutna, skaka av sig Grekland med vad det innebär av trängsynthet, inskränkthet, våld och hat, men också av ömhet, innerlighet och sårbarhet.

Den lilla kretsen kring Kalafatis upplöses. Två dör, en återvänder till Grekland, en kommer i fängelse för narkotikasmuggling. Kalafatis är den ende, som ser ut att gå en framtid till mötes. Alla har kommit för att få bröd, arbete, kärlek. Vad fick de? Hurudana blev de?

Maria, som från början var lycklig, som trodde att hon funnit friheten började snart att "känna det stora, massiva tysta våld som härskade även i Sverige". Maria upplever också den svenske mannens tysthet, hans fartgalenskap, hans oduglighet som älskare, men det är dock hennes landsmän,

som ger henne dödsstöten, när de slog, sparkade, band och våldtog henne. Sedan tog Maria sitt liv. Var det Sveriges eller Greklands fel?

Maria hade också förstått att kvinnan exploaterades även i Sverige. "Den enda jämlikheten som kvinnorna i Sverige hade fått bestod i att de fick betala för sig, för övrigt var mannen lika suverän här som i andra delar av världen, bara mera hycklande, undanglidande..."

Och Kalafatis båda kamrater har inga höga tankar om den svenska frigjortheten "men detta hindrade dem inte att dra full nytta av den".

Kalafatis går vägen från städare, diskare, kaffekokare till nattportier, tidsningsutbärare. Sedan inträffar händelsen som får honom att besluta sig. En akut ledgångsreumatism och sedan en natt en dröm där hans förflutna glider bakåt. Han känner inte igen sig i Aten. Han kan inte höra vad hans far sade. Han ser sin mor försvinna i tunnelbanan. Han är på ett sätt fri men "inte så särskilt glad".

Jag vill inte ge mig på att berömma Theodor Kallifatides stilistiska förmåga. Det skulle kanske bara bli en upprepning av alla de lovord för sin svenska han fått i tidigare recensioner. Men några av mina intryck vill jag återge.

Man förstår invandrarrens ödslighet, ensamhet, hemlängtan och övergivenhet när han stiger av tåget på Stockholms central. Man förstår hans vanmäktighet inför utlänningskommissionens bokstaveringskonst, hemlösheten på gator och kaféer och hyresrum. Man förstår längtan efter kärlek och ömhet. Men man förstår inte det ständiga cirklandet kring den sexuella intressesfären. Är alla erektionerna och all onani en eftergift för nutidens pornografiska frosseri? Om inte, så blir intrycket som stannar kvar onekligen att grekens personliga centrum är hans penis och invandrarrens problem i första hand hans sexuella. Detta kan bli en farlig bekräftelse på de förutfattade meningar som många svenskar

har om utläningar. Därför kan Theodor Kallifatides bok bli ett vapen i handen på dem som vill motarbeta invandrarnas acklimatisering.

Ytterligare ett problem ser jag i författarens påpekande, att invandrarna inte på något sätt får någon möjlighet att arbeta **tillsammans** med svenskarna. Invandrarnas erfarenheter räknar man för intet. Man behandlar dem som vanföra barn, som måste tas om hand. "Svensken närmar sig problemet som en vårdare, inte som en medarbetare och han stiger ner från sin himmel..." En sådan behandling fjärrar svenskar och invandrare från varandra. Om detta förhållande är riktigt, vilket vi kanske dock måste tillstå att det är, åtminstone till en viss grad, är det sannoligen tid att Sverige förstår att utnyttja de möjligheter som kan finnas i samarbetet med invandrarna.

Kallifatides bok handlar om några greker. Det är ett fåtal han beskrivit. Huvudpersonens egna erfarenheter måste av vad som framgår av handlingen röra sig om en mycket kort period. Han hinner inte mycket mer än att börja. Otvivelaktigt baserar han dock sin berättelse på oändligt många fler personer och erfarenheter. Men en fråga återstår dock att besvara i invandrardebatten. Har invandrare från andra nationer samma problem? Upplever exempelvis öststatsflyktingar situationen på samma sätt?

H. L.

Utläningar. Av Theodor Kallifatides. Bonniers förlag, Stockholm 1970. 163 sid.